

Одеська обласна організація

Інформаційний бюлєтень

№ 2

Січень 2022 р.

Податкова соціальна пільга у 2022 році

Податкова соціальна пільга - 2022

Разом зі зміною прожиткового мінімуму у 2022 році відбудеться чергове оновлення податкових соціальних пільг.

Ідея податкової соціальної пільги (ПСП) проста: знизити базу оподаткування й у такий спосіб зменшити суму основного зарплатного податку — ПДФО. У результаті працівник отримує на руки більшу суму. Арифметично це має такий вигляд:

$$\text{ПДФО} = (\text{Зарплата} + \text{лікарняні} - \text{ПСП}) \times 0,18$$

Лікарняні у формулі згадані, оскільки їх прирівнюють у ПКУ до заробітної плати (пп. 169.4.1 ПКУ).

До яких доходів застосовувати

Зарплата — це всі виплати, що потрапляють до форми № 1ДФ під кодом «101», включаючи індексацію і доплату до мінімальної зарплати. ПСП — не дотація з бюджету, а зменшення суми ПДФО із зарплати ще до його сплати.

Беріть до уваги саме зарплатні виплати. На виплати за цивільно-правовими договорами не зважайте. Окрім того, ПСП не застосовуйте:

- до підприємницьких доходів;
- декретних;
- матеріальної допомоги одноразового характеру;
- нецільової благодійної допомоги;
- добових;
- аліментів;
- інших незарплатних виплат.

ПСП стосується лише обчислення ПДФО і не впливає на військовий збір.

Коли ПСП перевищує суму зарплати працівника, ПДФО буде нульовим.

Розмір базової податкової соціальної пільги 2022

Базову ПСП встановлюється як половину (50%) прожиткового мінімуму працездатної особи, який діє на 1 січня поточного року. **На 2022 рік прожитковий мінімум** за Законом про держбюджет 2022 ухвалено у розмірі **2481 грн**. Отже, **ПСП = 1240,5 грн** ($=2481 \times 0,5$).

Увага: 1240,5 грн – базова ПСП 2022.

Протягом 2022 року ПСП не змінюється, незважаючи на зростання прожиткового мінімуму – усе фіксують на 1 січня 2022 року.

Хто має право на податкову соціальну пільгу 2022

Право на ПСП мають не всі. На це право впливають 3 фактори:

- загальна сума місячного доходу працівника у вигляді зарплати (зарплата + лікарняні);
- гранічний розмір, розрахований на основі прожиткового мінімуму. Із ним порівнюйте зарплатні доходи працівника за місяць;
- документи, що працівник подав до бухгалтерії.

Право на ПСП працівник має підтвердити документами. Для звичайної ПСП це лише заява. Якщо він бажає отримувати підвищену або «дитячу» ПСП, має надати документи, що підтверджують право на неї.

Границький розмір доходу, що дає право на ПСП зарплати (ГПЗ) = ПМ на $01.01 \times 1,4 \rightarrow$ заокруглити до найближчих 10 грн

$$2481 \times 1,4 = 3473,4 \approx 3470 \text{ грн}$$

Тож, якщо зарплата працівника ≤ 3470 грн, то він має право на ПСП.

Коли застосовувати «дитячу» ПСП

При цьому граничний розмір доходу, який дає право на застосування податкової соціальної пільги одному з батьків у випадку та у розмірі, передбачених п.п. 2 п. 1 ст. 169 та підпунктами «а» і «б» п.п. 3 п. 1 ст. 169 розділу IV Кодексу, визначається як добуток 3470 грн. та відповідної кількості дітей, тобто:

- за наявності двох дітей — 6940 грн. (3470 грн. \times 2);
- за наявності трьох дітей — 10410 грн. (3470 грн. \times 3);
- за наявності чотирьох дітей — 13880 грн. (3470 грн. \times 4);
- за наявності п'яти дітей — 17350 грн. (3470 грн. \times 5) і т. д.

У ситуації, коли працівник має право одночасно на дві ПСП — на себе і на дітей, він мусить обрати, яку застосовуватиме. Скористатися обома ПСП одночасно — не можна.

ПСП “на дітей” може отримати батько чи мати:

- не має значення розлучення батьків за умови, що всі вони беруть участь у вихованні дитини;
- можна отримати ПСП й на прийомних дітей;

- необхідно надати копії відповідних документів (свідоцтва про народження дітей та заява на отримання ПСП);
- останній рік отримання ПСП – це рік, в якому дитині виповнюється 18 років (протягом усього такого року).

Якщо в сім'ї є дитина, яка має інвалідність, то ПСП рахується наступним чином:

1240,5 грн × кількість здорових дітей + 1860,75 грн × кількість дітей з інвалідністю

Які документи подати

Щоб отримати підвищені ПСП, окрім заяви, працівник має подати відповідні підтвердженні документи:

- свідоцтво про народження;
- посвідчення про групу інвалідності;
- «чорнобильське» посвідчення;
- довідку з навчального закладу;
- свідоцтво про розлучення — залежно від типу ПСП.

ПСП застосовують на тому місці роботи, куди працівник подав документи.

Мінімальна зарплата в січні — жовтень 2022 року становить 6000 грн, тому дохід у такому розмірі можливий лише тоді, коли працівник працює неповний робочий час (день).

Розміри інших податкових соціальних пільг

Оскільки, згідно з п.п. 1 п. 1 ст. 169 розділу IV Кодексу податкова соціальна пільга складає **50 відсотків розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи** (у розрахунку на місяць), встановленого законом **на 1 січня звітного податкового року** — для будь-якого платника податку, то впродовж всього 2022 року податкова соціальна пільга складатиме:

- що надається у розмірі 100% — **1240,50 грн.** ($2481 \text{ грн.} \times 50\% \times 100\%$);
- що надається у розмірі 150% — **1860,75 грн.** ($2481 \text{ грн.} \times 50\% \times 150\%$);
- що надається у розмірі 200% — **2481,00 грн.** ($2481 \text{ грн.} \times 50\% \times 200\%$).

Назвемо тільки найбільш поширені ситуації підвищених ПСП (детальніше – у пп. 169.1.3 та 169.1.4 ПКУ):

- особи, які мають інвалідність I чи II групи — **1702,50 грн.**
- діти, які мають інвалідність (отримують батьки) — **1702,50 грн.**

ПСП 200% майже не зустрічається (пп. 169.1.4 ПКУ).

Податкова соціальна пільга 100%:

У 2022 році становить 1 240,5 грн та надається платнику податків, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, у розрахунку на кожну дитину (пп.169.1.2 ПКУ):

- $1\ 240,5 \times 2$ дітей = 2 481 грн.
- $1\ 240,5 \times 3$ дітей = 3 721,5 грн.
- $1\ 240,5 \times 4$ дітей = 4 962 грн.

Приклад: зарплата працівниці, яка має двох неповнолітніх дітей, становить 6 500 грн. Ця сума менша за граничний розмір доходу для застосування ПСП (6 940 грн), а отже пільга застосовується. Таким чином сума зарплати, з якої буде утримуватись прибутковий податок становить:

$$6\ 500 \text{ грн (зарплата)} - (1\ 240,5 \times 2) \text{ (ПСП)} = 4\ 019 \text{ грн}$$

Податкова соціальна пільга 150%:

У 2022 році становить 1 860,75 грн і надається платнику податків:

- одинокій матері (батьку), вдові (вдівцю) або опукуну чи піклувальнику в розрахунку на кожну дитину віком до 18 років;
- особі, яка утримує дитину з інвалідністю в розрахунку на кожну дитину віком до 18 років;
- особі, яка постраждала внаслідок аварії на ЧАЕС (1 та 2 категорії);
- особі, яка є учнем, студентом, аспірантом, ординатором, ад'юнктом;
- особі з інвалідністю І або ІІ групи, у тому числі з дитинства;
- особі, якій призначена довічна стипендія у звязку з переслідуваннями за правозахисну діяльність, включаючи журналістів;
- учаснику бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни

Податкова соціальна пільга 200%:

У 2022 році становить 2 481 грн і надається платнику податків, який є:

- Героєм України, Радянського Союзу, Соціалістичної Праці або повним кавалером ордена Слави чи ордена Трудової Слави;
- особі, яка нагороджена чотирма і більше медалями "За відвагу";
- учасником бойових дій під час Другої світової війни
- особі, яка у період Другої світової війни працювала в тилу;
- особі з інвалідністю І і ІІ групи, яка брала участь у бойових діях на території інших країн у період після Другої світової війни;
- колишнім в'язням концтаборів, гетто та місць примусового утримання під час Другої світової війни;
- особі, яка визнана репресованою чи реабілітованою.

Увага: Для отримання підвищених ПСП теж необхідно дотримуватися граничного порогу зарплати. Він не збільшується і становить 3470 грн.

Слід зауважити! Оскільки з 1 січня 2022 року мінімальна зарплата затверджена у розмірі **6500** грн., а з 1 жовтня **6700** грн., то розраховувати на застосування податкової соціальної пільги в 2022 році зможуть не багато хто з працівників, хіба що ті із них, у яких місячна норма робочого часу буде відпрацьована не повністю (наприклад, у зв'язку з роботою на умовах неповного робочого часу тощо) і через це їх нарахована зарплата буде менше **3470 грн.**, а також ті працівники, котрі мають право на «дитячі» соціальні пільги і у зв'язку з цим більш високий, у порівнянні з 3470 грн., граничний розмір зарплати для застосування пільги, тобто 6940 грн. — на двох дітей, 10410 грн. — на трьох, 138800 грн. на чотирьох дітей тощо.

Зважте, неповний робочий час не «обрізає» ПСП, тож застосуйте її у повному розмірі. Наприклад, якщо працівник працює на 0,5 ставки й отримує за це оклад 3250 грн, він має право на повну базову ПСП — 1240,5 грн.

Не зменшуйте розміру ПСП й тоді, коли перший робочий місяць працівника неповний, тобто прийняли його на роботу не з першого числа місяця (ЗІР, підкатегорія 103.08.04). Нехай у такому місяці працівник напише заяву. Окрім того, з'ясуйте, чи не отримував він у місяці працевлаштування ПСП за іншим місцем роботи. Якщо не отримував або протягом такого місяця ніде не працював, можете застосувати ПСП. Так само й у місяці звільнення — ПСП нарахуйте повністю.

Сумісники також мають право на ПСП. Вони можуть обрати, де її отримувати: на основній роботі чи за сумісництвом. При цьому враховують лише дохід, що працівник отримує там, де подав заяву на ПСП.

Допомога з часткового безробіття не впливає на ПСП, адже її не оподатковують ПДФО (ЗІР, категорія 103.2).

Як нарахувати ПСП за перехідними лікарняними і відпускними ПСП — не дотація з бюджету, а зменшення суми ПДФО із зарплати ще до його сплати

Іноді працівникові в одному місяці нараховують виплати, що стосуються декількох місяців (перехідні). Щоб визначити право на ПСП за такими виплатами, розподіліть їх пропорційно на частини й уключіть до того періоду, якого вони стосуються (пп. 169.4.1 Податкового кодексу України; ПК).

Ситуацію із перехідними лікарняними і відпускними вправляйте за допомогою перерахунку ПДФО, адже їх розподіл може впливати на отримання ПСП.

Які документи подати

Відповідно до Порядку платник податку подає роботодавцю **заяву** про самостійне обрання місця застосування податкової соціальної пільги за встановленою Державною фіiscalьною службою України формою. Разом з заявою платник податку надає роботодавцю документи, що підтверджують його право на отримання податкової соціальної пільги.

Періодичність подання підтверджуючих документів для отримання податкової соціальної пільги платниками податку, перерахованими у підпунктах «б», «в» та «г» підпункту 169.1.3 та підпункті «б» підпункту 169.1.4 пункту 169.1 статті 169 розділу IV Податкового кодексу України (далі – Кодекс), повинна відповідати встановленим Міністерством охорони здоров'я України строкам їх перегляду.

Відповідно до підпункту 169.2.2 пункту 169.2 статті 169 розділу IV Кодексу податкова соціальна пільга починає застосовуватися до нарахованих доходів у вигляді заробітної плати з **дня отримання роботодавцем заяви** платника податку про застосування пільги та документів, що підтверджують таке право на отримання ним пільги.

Розглянемо на *Прикладах*.

ПРИКЛАД 1. Звичайна ПСП за неповного робочого часу

Касир з окладом 6000,00 грн працює на 0,5 ставки. Зарплата — 3000,00 грн за місяць, премій та інших доплат не було. ПСП можлива, оскільки $3000,00 \text{ грн} < 3180,00 \text{ грн}$.

Обчислюємо ПДФО: $(3000,00 \text{ грн} - 1135,00 \text{ грн}) \times 0,18 = 335,70 \text{ грн}$.

ПРИКЛАД 2. ПСП «на дітей»

Бухгалтерка має двох дітей віком до 18 років. Їй нарахували зарплату 6000,00 грн. ПСП можлива, оскільки $6000,00 \text{ грн} < 6360,00 \text{ грн}$ ($6360,00 \text{ грн}$ — граничний розмір зарплати для застосування ПСП на двох дітей $(3180,00 \text{ грн} \times 2)$).

Обчислюємо ПДФО: $(6000,00 \text{ грн} - 1135,00 \text{ грн} \times 2) \times 0,18 = 671,40 \text{ грн}$.

ПРИКЛАД 3. ПСП, коли двох дітей виховує одинока мати

Та сама ситуація, що у *Приклад 2*, але бухгалтерка — одинока мати. Тоді сума **ПДФО буде:** $(6000,00 \text{ грн} - 1702,50 \text{ грн} \times 2) \times 0,18 = 467,10 \text{ грн}$.

ПРИКЛАД 4. ПСП на трьох дітей, одна з яких з інвалідністю

Зарплата працівника — 9080,00 грн, він має трьох дітей, одна з яких — дитина з інвалідністю. Границний розмір доходу такого працівника — 9540,00 грн ($3180,00 \text{ грн} \times 3$), ця сума $< 9540,00 \text{ грн}$.

Тому застосовуємо ПСП.

Обчислюємо ПДФО: $(9080,00 \text{ грн} - 2 \times 1135,00 - 1702,50 \text{ грн}) \times 0,18 = 919,35 \text{ грн.}$

ПРИКЛАД 5. ПСП сумісникові
Бухгалтерка сама виховує одну дитину. Працює за сумісництвом, зарплата — 3100,00 грн. За основним місцем роботи ПСП не отримує, тому подала заяву, свідоцтво про народження дитини й свідоцтво про розлучення. $3100,00 \text{ грн} < 3180,00 \text{ грн}$, тому до її доходу застосовуємо ПСП у підвищенному розмірі.

Обчислюємо ПДФО: $(3100,00 \text{ грн} - 1702,50 \text{ грн}) \times 0,18 = 251,55 \text{ грн.}$

ПРИКЛАД 6. ПСП новоприйнятому працівникові

Працівник почав працювати із середини січня 2021 року. За січень йому нарахували зарплату — 3150,00 грн. Із попереднього місяця роботи працівник звільнився у грудні 2020 року. За сумісництвом у січні 2021-го ніде не працював. Заяву на застосування ПСП подав, отже, має право на ПСП.

Обчислюємо ПДФО: $(3150,00 \text{ грн} - 1135,00 \text{ грн}) \times 0,18 = 362,70 \text{ грн.}$

ПРИКЛАД 7. ПСП на перехідні лікарняні

Водій, який має двох дітей, наприкінці січня 2021 року пішов на лікарняний. У січні хворів два дні, у лютому — вісім днів. Зарплата за січень без лікарняних — 6000,00 грн. Зарплата за лютий без лікарняних — 2300,00 грн.

Лікарняних за 10 днів нарахували 5000,00 грн.

Розподілимо лікарняні:

— січень — $1000,00 \text{ грн} (0,2 \times 5000,00 \text{ грн})$. Разом за місяць: $6000,00 \text{ грн} + 1000,00 \text{ грн} = 7000,00 \text{ грн}$;

— лютий — $4000,00 \text{ грн} (0,8 \times 5000,00 \text{ грн})$. Разом за місяць: $2300,00 \text{ грн} + 4000,00 \text{ грн} = 6300,00 \text{ грн}$.

Границний розмір доходу — 6360,00 грн ($1135,00 \text{ грн} \times 2$). Виходить, що в січні працівник права на ПСП не має. У лютому ПСП буде.

Обчислюємо ПДФО за лютий: $(6300,00 \text{ грн} - 1135,00 \text{ грн} \times 2) \times 0,18 = 725,40 \text{ грн.}$

ПРИКЛАД 8. ПСП студентові, який працює

В установі працює бухгалтером студентка на 0,5 ставки. Зарплата за лютий 2021 року — 3150,00 грн. Студентка подала заяву і довідку з університету, що вона є студенткою і не отримує стипендії з державного бюджету.

Обчислюємо ПДФО: $(3150,00 \text{ грн} - 1702,50 \text{ грн}) \times 0,18 = 260,55 \text{ грн.}$

Коли припиняють застосовувати ПСП

Щоб припинити користуватися ПСП, працівник подає відповідну заяву. Виняток — «дитячі» ПСП. Коли дитині виповнюється 18 років, бухгалтер припиняє нараховувати ПСП без заяви працівника. Адже він має свідоцтво про народження, у якому зазначений рік народження дитини.

Яка відповідальність за неправомірне застосування ПСП

Не можна користуватися двома ПСП одночасно. Якщо працівник користувався ПСП незаконно, утримайте з нього суму ПДФО, що недоплатили за цей час, а також штраф у розмірі 100% недоплаченого податку (абз. 2 пп. 169.2.4 ПК).

Наприклад, одинока мати вийшла заміж, але не повідомила про це бухгалтерію і продовжувала користуватися ПСП. Або сумісник подав заяву й отримує ПСП за обома місцями роботи. Відповідальність у такому разі повністю лягає на працівника (пп. 169.2.3 ПК).

Проте, коли застосовували ПСП без заяви працівника, тоді за недоплату ПДФО до бюджету відповідає саме роботодавець. Якщо знайшли таку помилку, виправте її самостійно. Для цього зробіть перерахунок ПДФО.

*За матеріалами журналу «Головбух» підготувала
завідувач відділу соціально-економічного захисту
працівників Подгорець В.В.*

067 654 42 35